

Boomkickers in de Duinen

Richard Struijk & Edo Goverse

Dat er in Nederland veel “gesleept” wordt met amfibieën is wel bekend bij iedereen. We besteden geregeld aandacht aan nieuwe vindplaatsen, die niet verklaard kunnen worden door natuurlijke verspreiding en waar mensen waarschijnlijk een rol in hebben gespeeld. In zijn algemeenheid is deze “verrijking”, die feitelijk faunavervalsing is, zeer onwenselijk, hoe onschuldig hij soms ook lijkt. Lenders (1998) heeft al een keer helder verwoord waarom dergelijke uitzettingen niet ten goede komen aan de natuur in Nederland. Desalniettemin worden steeds nieuwe vindplaatsen van oa. boomkickers ontdekt, de laatste jaren vooral in de duinen. Mogelijk gaat het om individuen die vanuit andere uitzetlocaties deze gebieden hebben gekoloniseerd, maar het vermoeden bestaat dat er nog steeds actief boomkickers worden geïntroduceerd.

Amsterdamse Waterleidingduinen

Afgelopen voorjaar, 26 april jl. is Edo Goverse met de avondmonitoringsronde van Axel Groenveld in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) mee geweest. Deze duinen worden beheerd door Waternet. Het telgebied, Groot Zwartevelde genaamd, waar rugstreeppad, gewone pad, kleine watersalamander, bruine kikker en groene kikker worden gezien, volgt Axel al sinds 1998. Het was een zwoele warme avond, en beloofde een perfecte rugstreeppaddenavond te worden. Tijdens het bemonsteren van de eerste watertjes begonnen de eerste rugstreeppadden te roepen. Ook hoorden we in de verte gekwaak wat we niet direct konden plaatsen. De roep was regelmatig en de afstand tot waar het vandaan kwam was nog groot waardoor het geluid vervormde in de wind. Naarmate we dichterbij de buurt kwamen waren we het over het geluid eens: boomkickers!

Boomkikkerfoto uit Berkheide van Menno van Duijn.

Meer foto's zijn te zien op:

<http://www.mvdphoto.com/Diary0707.htm>

Een AWD-boomkikker gevonden tijdens het monitoren 26 april jl.

Het koor boomkickers hield aan en het roepen kwam, samen met dat van rugstreeppadden, uit ons laatste te inventariseren watertje. Zeven roepende boomkikkermannetjes waren te onderscheiden, die kwaakten vanuit de dichte pollen pitrus. Natuurlijk wilde we de dieren ook zien, maar ondanks hun felle kleur en het oorverdovende gekwaak is het altijd een hele toer een boomkikker te vinden tussen de begroeiing.

Met veel geduld lukte het twee mannetjes te vangen. Het waren ‘gewone’ boomkickers (*Hyla arborea*). Zo’n vondst geeft wel wisselende gevoelens. Aan de ene kant is het altijd geweldig deze dieren te horen en zien, maar in dit geval weet je ook direct dat ze hier niet thuis horen en rijzen vragen op hoeveel het er zijn en waar ze vandaan komen.

De bevindingen van die avond hebben we direct kortgesloten met de terreinbeheerders. De boswachter Joop Hilster, die naast het gebied woont, vertelde in 2005 al aan ons dat hij een keer een heel raar geluid had gehoord in betreffend gebied. Later dat jaar werd een boomkikker gemeld die overdag door een wandelaar was gezien. Op 6 juli 2006 zag een bezoeker een boomkikker, waarvan hij een foto heeft gemaakt (correspondentie Antje Ehrenburg, ecooloog bij Waternet). Dat boomkickers nog niet lang in de AWD zitten mag wel duidelijk zijn. In al die jaren dat Axel ’s avonds monitoort heeft hij ze nooit gehoord en nu is het koor zo groot dat het van grote afstand te horen is. Of deze groep stand zullen houden zal de toekomst uitwijzen.

Meijendel-Berkheide

Nabij Wassenaar in de provincie Zuid Holland bevindt zich het duingebied Meijendel dat in beheer is van het Duinwaterbedrijf Zuid Holland (DZH). In *Meetnet Amfibieën Mededelingen* 15 werd reeds gemeld dat er in 2000 boomkikkers in Meijendel werden waargenomen. De familie Wanders heeft in 2000 zowel roepende dieren alsook larven waargenomen, en sindsdien wordt de soort jaarlijks waargenomen. De verspreiding van de boomkikker in dit duingebied is dus al langer bekend en er is al meerdere malen over geschreven (zie bv. Oppentocht 2001, 2002). Ten noorden van Meijendel, globaal tussen Wassenaar en Katwijk aan Zee in gelegen, ligt Berkheide. Dit duingebied is in beheer van Staatsbosbeheer (SBB) en grenst direct aan Meijendel. Publicaties over het voorkomen van de boomkikker in dit gebied zijn niet voorhanden, maar het blijkt dat de soort ook hier voorkomt. Tijdens veldwerk van RAVON, uitgevoerd in opdracht van SBB, hebben Freek Tissen en ik, Richard Struijk, op 18 april 2007 zowel overdag als 's nachts een boomkikker aangetroffen in het (zuidelijk) centrale deel van Berkheide. Bij navraag bij de beheerders bleken deze in de twee voorliggende jaren op twee verschillende locaties ook een boomkikker te hebben gezien. Zij hadden ze eveneens in het (zuidelijk) centrale deel gevonden, maar wel op andere locaties. De boomkikker was hier, voor zover bekend, dus al vanaf 2005 aanwezig.

Uit meldingen die later zijn binnen gekomen, blijken meer mensen de soort in Berkheide te hebben aangetroffen. Dit jaar maakte Ben Wielstra melding van boomkikkers in het centrale en noordoostelijke deel van Berkheide. Verder meldde Tom van der Meij op 28 april 7 roepende boomkikkers in een plas aan de zuidkant van Berkheide te hebben gehoord tijdens het monitoren van rugstreppadden. Medio april had hij daar overdag ook al een boomkikker gevonden en gefotografeerd. In deze locatie ligt ongeveer een tiental plassen en deze zijn op 12 juni door Richard bemonsterd op aanwezigheid van larven, maar deze zijn niet aangetroffen. Tot slot heeft Wouter Teunissen voor 'De Duinstag', van Vogel- en Natuurclub Katwijk, een stukje geschreven over boomkikkers in Berkheide. De wordt binnenkort gepubliceerd en er worden zelfs koorgroottes van 20 roepende dieren (en mogelijk nog meer) genoemd.

Boomkikker te Berkeheide. Foto Richard Struijk.

Schouwen

In 2000 schreef Kees Musters een artikel in het RAVON-tijdschrift over boomkickers op Schouwen. Uit zijn bevindingen bleek dat de soort met enige zekerheid tussen 1975 en 1990 in grote hoeveelheden is uitgezet. Het doel van deze uitzettingen was biologische bestrijding van insecten op een biologische fruitkwekerij. Deze dieren zouden mogelijk uit Zuid-Frankrijk afkomstig zijn.

Jaren later, in 1996, zijn door leden van de Vlinderwerkgroep in natuurreservaat De Vroongronden weer boomkickers gezien. De daaropvolgende jaren volgde meer meldingen en Kees Musters meldt de soort in 5 kilometerhokken in de Kop van Schouwen te hebben gehoord. Inmiddels zijn er in de landelijke databank waarnemingen uit maar liefst 14 kilometerhokken bekend. Vrijwel alle waarnemingen hebben betrekking op koortjes van 1 tot 5 mannetjes.

Terschelling

De meest noordelijke vindplaats van de boomkikker is Terschelling. In 2001 is hier door Annie Zuiderwijk al melding van gemaakt in *Meetnet Amfibieën Mededelingen* 9. Inmiddels heeft ze ook achterhaald dat deze boomkickers zijn uitgezet door een bewoner van Terschelling en dat ze afkomstig zijn van de Italiaanse westkust, ten zuiden van Rome.

Jaarlijks worden roepende boomkickers gehoord, echter zijn het momenteel maar een paar mannetjes die roepen. De familie Haarsma, die een rugstreppaddenluisteroute heeft, bevestigde dat ook dit jaar weer enkele hebben geroepen. Wel hebben ze de indruk dat het er minder zijn dan voorgaande jaren. Het kan goed zijn dat dit groepje langzaam aan het wegwijnen is.

Bron Lenders, R., 1998. Betekenis en nut van de 'boomkikkernorm'. Een standpunt over (her)introductie. RAVON 4 2(1): 6-8
Musters, K., 2000. Boomkickers op Schouwen. RAVON 9 3(3): 49-51

OPROEP TERUGSTUREN TELFORMULIEREN

Wil iedereen zijn telformulieren terugsturen naar Amsterdam (adres: zie colofon) of naar de coördinator uit je regio? Belangrijk is dat de formulieren volledig zijn ingevuld, maar mocht je vragen hebben: bel of mail ons gerust. Voor ons is van belang dat je zelf een aantalklasse invult over het voorkomen per soort:

- 1 - zeldzaam
- 2 - algemeen
- 3 - zeer algemeen.

Deze inschatting kan je zelf het beste maken omdat jij als waarnemer de expert ter plaatse bent. Mocht je om één of ander reden niet heb kunnen monitoren, informeer dan ook de regiocoördinator of ons. Succes ermee!

Regiocoördinatoren Meetnet Amfibieën & Project Inhaalslag

Regio Drenthe & Groningen

Stephan Huijgens
Niek Engelschmanstraat 35
9745 DG Groningen
06 53325705, 050 8503554
danzigiv@gmail.com

Regio Noord-Holland

Robert Top
Rechtsachterstraat 2
1433 DK Kudelstaart
06 21273494
idranor@hotmail.com

Regio Noord Brabant Oost

Wim v.d. Heuvel
Willemverheidenstraat 31
536 BC Grave
06 55817225
wam.heuvel@home.nl

Regio Gelderland

Gerrit Kolenbrander
De Beemd 31
6903 AD Zevenaar
0316 527607, 06 42900618
g.kolenbrander@versatel.nl

Regio Zuid-Holland

Jacques Cöp
Bergselaan 111a
3037 BD Rotterdam
06 24436741
j.cop@vdhelm.nl

Regio Het Gooi

Lolke Stelwagen
Burg. v.d. Heidenlaan 29
3451 ZS Vleuten
06 50636944
lolke.stelwagen@eds.com